

ทางออกกรณีความขัดแย้งเรื่องหอรัชตะ

ศ.นพ.ประเวศ วะสี

กรณีความขัดแย้งเรื่องอธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ควบตำแหน่ง **รมว.** สาธารณสุขเป็น สถานการณ์ใหม่ของความขัดแย้ง เดิมไม่มีกรณีเช่นนี้ เพราะ **พ.ร.บ.** และข้อบังคับมหาวิทยาลัย กำหนดให้อธิการบดีเป็นพนักงานเต็มเวลา แต่รัฐธรรมนูญ **คสช.** กำหนดข้อยกเว้น ทำให้เกิดความขัดแย้งหลายมิติ

๑. ปัญหาที่ซับซ้อนหลายมิติ

- (๑.) มิติทางกฎหมายที่ขัดกันดังกล่าวข้างต้น
- (๒.) ความรู้สึกของประชาคมในมหาวิทยาลัยที่คัดค้านการควบตำแหน่ง ถือเอาจิตสำนึกและความเป็นจริง (ว่าไม่สามารถทำงานเต็มเวลา) สำคัญกว่ากฎหมาย และเรียกร้องให้สภามหาวิทยาลัยพิจารณา สภาไม่สามารถมีมติที่ขัดกฎหมาย แต่กฎหมายก็ขัดกัน โดยที่กฎหมายรัฐธรรมนูญมีสถานะสูงกว่า
- (๓.) ความรู้สึกของประชาคมระหว่างมหาวิทยาลัย เพราะกระทรวงสาธารณสุข เป็นองค์กรระดับชาติที่ต้องทำงานร่วมกับทุกมหาวิทยาลัยอย่างเสมอภาคกัน
- (๔.) มิติทางการเมือง รัฐบาลและ **คสช.** คงไม่ต้องการให้อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดลลาออกจากตำแหน่ง เพราะกลัวจะเป็นไฟลามทุ่ง ไปยังรัฐมนตรีอื่นๆอีกหลายคนที่ควบตำแหน่ง รัฐบาลและ **คสช.** สามารถอ้างว่ารัฐธรรมนูญมีฐานะทางกฎหมายสูงกว่า **พ.ร.บ.** มหาวิทยาลัยมหิดล และแม้ที่สุดหัวหน้า **คสช.** ยังมีอำนาจตามรัฐธรรมนูญ ที่ก้าวข้ามกฎหมายได้ แต่ถ้าถึงขั้นนั้น ก็จะดึงประชาคมมหาวิทยาลัยตามข้อ (๒) เข้ามาขัดแย้งกับ **คสช.** ซึ่ง **คสช.** คงจะไม่ต้องการหรือไม่สบายใจ

๒. ปัญหาที่ซับซ้อนแก้ไขไม่ได้แบบ yes หรือ no

เมื่อมีปัญหที่ซับซ้อน คำตอบสำเร็จรูปแบบ yes หรือ no แก้ปัญหาไม่ได้ เพราะไม่ว่า yes หรือ no ความขัดแย้งก็ยังคงอยู่และอาจบานปลายมากขึ้น ที่จริงปัญหาปัจจุบันเป็นปัญหาที่ซับซ้อนมากกว่าปัญหาต่างๆตรงไปตรงมา แต่สังคมไทยชอบคำตอบสำเร็จรูปมากกว่ากระบวนการ (process) จึงแก้ปัญหไม่ได้และขัดแย้งกันมากขึ้น

๓. Deliberative democracy – ประชาธิปไตยแบบสุนทรียสนทนา

เราควรรู้จักกระบวนการประชาธิปไตย ที่ผ่านการพูดคุยปรึกษาหารือกันด้วยวิจาร์ณญาณ กระบวนการนี้มีคุณภาพมากกว่าประชาธิปไตยแบบใช้อำนาจ เพราะเป็นการใช้ปัญญาด้วยความเคารพซึ่งกันและกัน ใช้สัมมาวาจา ใช้เหตุใช้ผล ใช้ข้อมูลใช้ความรู้

อาจใช้คำของท่านอาจารย์พุทธทาสว่าใช้ **สุทธิ ปัญญา เมตตา ขันติ**

เมื่อใช้ **สุทธิ** คือ ความบริสุทธิ์และปัญญา แล้วก็ยังไม่พอที่จะฝ่าความยากไปได้ ยังต้องใช้ **เมตตา** และ **ขันติ** อีกด้วย

กระบวนการประชาธิปไตยแบบใช้วิจาร์ณญาณ หรือ Deliberative democracy หรือ ประชาธิปไตยแบบสุนทรียสนทนาในที่สุดจะนำไปสู่ทางออกร่วมกัน ซึ่งบอกไม่ได้ล่วงหน้าว่าคืออะไร แต่ผุดบังเกิด (emerge) ออกมาจากกระบวนการร่วมกันด้วยโยนิโสมนสิการ.-